

Vedtaget på Socialdemokratiets kongres 24. september 2006

Lyst til at lære - hele livet

socialdemokraterne

... det er
opstod, da
Hvis Folket sk
danner, således at
det brede lag i
frembringe

1. Målsætninger

Lyst til at lære - hele livet: Uddannelserne skal give alle lyst til at blive klogere og til hele livet at opsøge ny viden – både praktisk som teoretisk. Uddannelserne skal indrettes efter den enkeltes ønsker og forudsætninger, så faglighed og sociale og kreative kompetencer er hinandens forudsætninger og ikke modsætninger. Evnen til at opsøge viden, gå-på-mod, nysgerrighed, samarbejde og respekt for andre skal være i højsædet.

Stærke fællesskaber gennem uddannelse. Hvis vi ikke har noget til fælles med hinanden, er det svært at have noget til overs for hinanden. Den danske velfærdsmodel bygger på solidaritet, hvor alle efter evne bidrager til fællesskabet. En bred og fælles uddannelse for alle med udgangspunkt i folkeskolen er fundamentet for at skabe fællesskaber. Uddannelserne skal skabe samhørighed og formidle fælles værdier. Hele uddannelsessystemet skal opdrage børn og unge til medbestemmelse, medansvar, tolerance og ligeværd og give grundlaget for med åbenhed at møde andre kulturer.

Ret og pligt til uddannelse. Der skal være lige muligheder for alle til at starte og færdiggøre grundskolen og mindst 3 års ungdomsuddannelse. Men det skal også være en forpligtelse at uddanne sig. Uddannelse er afgørende for at få et godt liv og for at tage del i arbejdslivet. Lige muligheder er ikke det samme som ens uddannelser. Vi er forskellige, og der er brug for mange forskellige kvalifikationer og kompetencer. Samtidig skal der være tilbud om uddannelse til alle gennem hele livet. Voksen- og efteruddannelse til og med ungdomsuddannelsesniveaue skal være gratis.

Alle uddannelser skal have høj international kvalitet. Fremtidens udfordring bliver at finde tilstrækkeligt med dygtige medarbejdere for at sikre fremtidens velfærdssamfund. Øget global konkurrence stiller krav om bedre kvalifikationer. Alle hænder og hoveder skal bruges – og bruges bedst muligt. På alle niveauer skal det faglige niveau i de danske uddannelser være blandt de bedste internationalt. Det skal ske med udgangspunkt i den danske uddannelsestradition og et lighedsorienteret velfærdssamfund, og gennem kreativt og tværfagligt samarbejde, så vi hurtigt kan omstille os og omsætte nye idéer til resultater. Den internationale dimension i alle uddannelser skal styrkes, bl.a. gennem øget udveksling af studerende og undervisere

At nå disse mål kræver, at vi er langt mere ambitiøse end i dag. Socialdemokraterne vil derfor inden næste folketingsvalg fremlægge en plan for Danmarkshistoriens hidtil kraftigste satsning på uddannelse gennem hele livet, så alle får lyst til at lære mere.

2. Principper

Sammenhæng på tværs: Manglende sammenhæng mellem dagtilbud, skole, fritidsordning og ungdomsuddannelse går især ud over de svageste børn og unge. Uddannelserne skal tage udgangspunkt i eleverne og de studerende – ikke i systemerne

Underviserne skal være eksperter i undervisning: Grund- og ikke mindst efteruddannelsen af undervisere på alle niveauer skal styrkes og alle undervisere skal løbende efteruddanne. Forskningen i undervisning og pædagogik skal styrkes i et tæt samspil med praksis på uddannelsesstederne.

Integration gennem uddannelse: Uddannelse til alle er en af forudsætningerne for vellykket integration. Det skal ske i en langt stærkere og sammenhængende indsats fra daginstitution til ungdomsuddannelse og tæt knyttet til bolig-, arbejdsmarkeds- og socialpolitikken.

Kundskaber, krop og kost: Mere idræt og bevægelse og tid til at spise et sundt måltid mad styrker indlæringen. Der skal være sammenhæng mellem krop, kost og læring især i grundskolen, så vi bliver klogere, sundere – og får et sjovere og mere udviklende undervisningsmiljø.

Udvikling af læringsmiljøer: Undervisningsmaterialer og –metoder skal udvikles med aktiv inddragelse af ny viden og IT-teknologi. Der skal skabes sammenhæng mellem undervisnings- og prøveformer også med anvendelse af gruppeelsamminer på alle uddannelsesstrin. Der skal være et tæt samspil mellem boglige og praktiskmusiske fag og undervisning skal suppleres med praktik på arbejdsmarkedet. De fysiske rammer skal udvikles, så alle får stimulerende undervisningsmiljøer.

Regionalt uddannelsesudbud på internationalt niveau: Alle skal have adgang til uddannelse indenfor en rimelig afstand.. Men det regionale udbud må ikke ske på bekostning af den faglige kvalitet. Derfor skal uddannelsessteder uden den fornødne faglige styrke samles i større, regionale, uddannelsesmiljøer, der lever op til en høj international standard.

Fælles mål og evaluering – lokal styring: Folketingets opgave er at fastlægge de overordnede mål for og tilsynet med skoler og uddannelser, ikke at styre uddannelserne i detaljer. Udmøntningen af målene skal i højere grad end i dag ske lokalt i kommunerne og på uddannelsessted-

erne for at sikre det lokale engagement og ejerskab. Kvaliteten af uddannelserne skal løbende evalueres. Målet er, at uddannelserne hele tiden er i front med den nyeste og bedste viden og metoder, at borgere og beslutningstagere har et reelt grundlag at vurdere resultaterne på. Uddannelsesstrategierne følges op af langsigtede investeringer.

Kompetent ledelse: Vidensinstitutioner skal ledes af dygtige ledergrupper, der favner pædagogisk, faglig, administrativ og personalemæssig ledelse, og som derfor løbende skal efteruddannes. Dygtig ledelse skal fremme øget selvbestemmelse for medarbejderne.

Demokrati på uddannelserne: Uddannelserne skal også i dagligdagen opdrage til demokrati. Samtidig fungerer vidensinstitutioner kun med høj grad af selvbestemmelse inden for klart definerede mål, der nyder opbakning hos de studerende, undervisere og beslutningstagerne. Derfor skal demokratiet på uddannelserne styrkes, så alle interessenter sikres reel indflydelse.

Finansieringen skal fremme kvaliteten: Finansiering af uddannelser skal ikke kun belønne simpel produktivitet men også understøtte høj kvalitet og fremme, at også ressourcetsvage grupper gennemfører en uddannelse.

3. Børn

Socialdemokraternes mål er at udvikle grundskolen, så den giver grundlaget for, at alle børn kan få forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse og lyst til at lære i hele livet. Det kan kun gennemføres med en stærk, lokal folkeskole, som skaber sammenhæng i opvæksten og helhed i hverdagen. Folkeskolen er folkets skole og af afgørende betydning for sammenhængen i samfundet. Medansvaret for folkeskolens virke skal derfor forankres bredt hos alle interessenter, og skolesystemet skal have ressourcer til at rumme alle børn. Det kræver et forpligtende samarbejde mellem førskole og skole, mellem fritidsordning og skole, og mellem skole og forældre samt skole og lokalesamfund.

Opgøret med den negative sociale arv skal starte tidligt i børnenes liv. Gode daginstitutioner med velkvalificerede pædagoger udvikler børnene og gør dem klar til at møde skolen med nysgerrighed og lyst til læring. Derfor skal pasningsgarantien suppleres med nationalt fastlagte udviklingsmål. Den obligatoriske børnehaveklasse skal danne grundlaget for et tæt samarbejde mellem børnehaven og skolen.

Forældrenes ansvar for, at deres børn møder udhvilede og forberedte, skal fastholdes. Det gælder også forældres ansvar for aktivt at tage del i deres børns skolegang. Der skal være respekt for undervisningen og lærerne for at undgå uro og mobning, og børn skal hjemmefra have lært at tale ordentligt til hinanden og lærerne, og give plads til de andre elever.

Den pædagogiske og faglige udvikling skal styrkes. Det stiller krav til kommunerne om at opstille mål, der skal nås, og gennemføre evalueringer af undervisningens kvalitet. Skoleledelsen skal have et større ansvar, mere kompetence og flere ledelsesværktøjer, der skal styrke ledelsens mulighed for at understøtte lærerne i deres valg af de mest effektive undervisningsmetoder. Skolerne skal udarbejde en efteruddannelsesplan med løbende efteruddannelse for alle medarbejdere.

Faglighed og kreativitet skal gå hånd i hånd, så skolen understøtter selvstændigheden, det skæve, og skaber selvtillid og resultater hos alle børn, så der er både udfordringer for fagligt stærke og svage børn. Skolen skal bruge aktivt, at børn og unge i dag tager IT og global kommunikation for givet. Der skal gennemføres en løbende evaluering af alle børnenes kompe-

tencer, og der skal udvikles en bred vifte af prøveformer, som afspejler de forskellige kvalifikationer, kundskaber og kompetencer, undervisningen bidrager med. Derfor skal folkeskolenes afgangsprøve også udvikles med en bred vifte af prøveformer.

De fleste børn går i fritidsordning og er derfor ofte på skolen mange timer dagligt. Det skal bruges konstruktivt ved at alle kommuner tilbyder helhedsskoler, så den samlede indsats i forhold til børnenes undervisning, leg og fritid kvalificeres. Med helhedsskolen gives skolerne større frihed til at tilrettelægge dagen med vekslen mellem leg og læring. Skolen og fritidsordningerne kan udvikles i et sammenhængende forløb indholdsmæssigt og på tværs af personalegrupper. Det giver mulighed for læring i nye kombinationer mellem boglige og praktiskmusiske fag, mere idræt og bevægelse – og med plads til læring for både de vilde og de stille.

Der skal i alle skoler være tilbud om et sundt nærende og billigt måltid mad til alle børn.

Alle børn skal have tilbud om lektiehjælp i løbet af dagen, gerne med inddragelse af forældrene.

Elever med særlige behov skal sikres specialpædagogisk hjælp til en alsidig udvikling, så de i videst muligt omfang kan fastholdes i den lokale folkeskole sammen med deres kammerater. Alle skoler skal have lærere og pædagoger med specialpædagogisk uddannelse og indsigt. Måltrettet og fleksibel indsats med brug af nye metoder og værktøjer skal sikre mindst mulig udskilning fra fællesskabet. Børn med svære handicaps eller helt særlige behov skal fortsat kunne undervises i særlige undervisningstilbud af høj kvalitet.

Kommunalbestyrelsen skal have ret til at administrere det frie skolevalg for at undgå koncentration af ressourcetsvage elever eller ghettoskoler. Integrationen af børn med anden etnisk baggrund skal være helhedsorienteret i en fælles indsats mellem førskoletilbud og skolen. Alle, der starter i skolen, skal kunne tale dansk. Der skal arbejdes systematisk med sprogstimulering, sprogvurdering, fordeling af børn med sprogvanskeligheder til skoler, der kan løfte dem fagligt, og målrettet opfølgning i hele skoleforløbet. Integration handler om mødet med andre. Klub- og idrætsarbejde er derfor væsentlige bidragsydere til integrationen.

Folkeskolen er kernen i socialdemokratisk skolepolitik, men privatskolerne kan være et alternativ til forældre, der ønsker et særligt idémæssigt eller pædagogisk tilbud. Men privatskolerne skal

på samme niveau som folkeskolen bidrage til at løse de fælles udfordringer om uddannelse til alle, integration, specialundervisning, brobygning til ungdomsuddannelserne m.v. Statstilskuddet skal ændres, så det i højere grad afspejler løsningen af disse opgaver, ligesom minimumselevtallet for oprettelse af skoler skal hæves. Kvaliteten af undervisningen skal sikres gennem de samme evalueringskrav, som der stilles til folkeskolen.

Grundskolen skal forberede de unge på ungdomsuddannelsen. Det skal være muligt for alle unge at vælge et 10. klasses tilbud – også på en efterskole. 10. klasse skal styrke brobygningsforløb til alle ungdomsuddannelser og forbedre de unges faglige og personlige kompetencer, så de står afklarede og godt rustede til at gennemføre en ungdomsuddannelse

4. Unge

Uddannelse er det stærkeste redskab til at sikre lige muligheder for alle unge. Men alt for mange gennemfører i dag ikke en ungdomsuddannelse. Det er ungdomsuddannelsens, de unges og deres forældres fælles ansvar, at uddannelsen gennemføres. Derfor vil Socialdemokraterne indføre en færdiggørelsesgaranti, så alle unge får mulighed for at gennemføre en erhvervsrettet eller gymnasial ungdomsuddannelse af mindst 3 års varighed.

Ungdomsuddannelserne skal indrettes efter de unges evner og ønsker, så alle unge får lyst til at lære mere – også dem, der i dag vælger uddannelse fra. Vi skal bruge de bedste erfaringer fra fleksibel ungdomsuddannelse, erhvervsgrunduddannelsen, produktionsskolerne, ungdomsskolerne og virksomhedspraktik, så alle unge får et tilbud, der bringer dem videre i uddannelse. Det kræver også, at der udvikles nye, mindre boglige og mere praktisk orienterede tilbud for de unge, der i dag ikke kan gennemføre en erhvervsuddannelse på grund af faglige eller personlige problemer. Der skal være tale om konkrete og målrettede forløb af høj kvalitet, der giver klare kompetencer til arbejdsmarkedet og merit i forhold til videre uddannelse.

Alle ungdomsuddannelser skal have et attraktivt og ligeværdigt fundament med hensyn til såvel fysiske rammer, økonomi og organisation som gode undervisere og faglige og pædagogiske udviklingsmuligheder.

Dette kræver især en indsats for erhvervsuddannelserne, bygget på et samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og offentlige myndigheder. Både fordi erhvervsuddannelserne har hovedansvaret for at sikre, at alle får en uddannelse, og fordi det danske samfund har brug for veluddannede unge fra erhvervsuddannelserne. Derfor skal erhvervsuddannelserne også give adgang til en vifte af videregående uddannelser.

Frafaldet skal ned og kvaliteten skal op på erhvervsuddannelserne. Det forudsætter flere ressourcer og dygtigere lærere. Men det kræver også et brud med de meget individuelle forløb, så erhvervsskolerne får mulighed for at skabe en tryk faglig og social ramme for eleverne, med tilhørsforhold til en klasse og tæt lærerkontakt især i starten af uddannelsen. Samtidigt skal de unge have mulighed for at møde det fag de gerne vil uddannes i tidligt i deres uddannelsesforløb. Vekseldannelse er fortsat en grundpille i erhvervsuddannelserne, men skole og praktik

skal koordineres bedre og der skal være en tæt sammenhæng mellem uddannelsernes indhold og brancherne.

Det er en skændsel, at der fortsat mangler praktikpladser. Ikke alle kan blive optaget på den erhvervsuddannelse de helst vil have. Men med færdiggørelsesgarantien skal alle, der får lov at starte, have mulighed for at gennemføre. Det er de offentlige og private virksomheders ansvar, at der oprettes tilstrækkeligt med praktikpladser, men alt for få bidrager. På de fagområder, hvor der er for få eller for dårlige praktikpladser, skal arbejdsgiverne forpligtes til at stille tilstrækkeligt med gode praktikpladser til rådighed. Alle muligheder skal tages i brug: forpligtigende aftaler, økonomiske incitamenter med dynamiske kvoteordninger, mere fleksible praktikforløb, kortere praktikforløb, evt. kombineret med skolepraktik, nye kombinationsmuligheder og praktikforløb i udlandet.

Det øger lysten til en ungdomsuddannelse, når der er et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø i nærheden. Det er især svært at sikre de tyndt befolkede områder. Samtidig er der behov for både dybde og bredde i de faglige miljøer, når kvaliteten og mangfoldigheden skal sikres. Endelig skal blindgyder i uddannelserne fjernes, så det altid er muligt at komme videre.

Derfor skal der på grundlag af lokale ønsker tilskyndes til at etablere egentlige centre for ungdomsuddannelse ved fusioner af erhvervsskoler og gymnasier. Det vil give mulighed for niveaudelte erhvervsuddannelser også på højt niveau, hvor der kan være samlæsning med gymnasieeleverne i de boglige fag, og der kan blive skabt et bedre socialt miljø på alle ungdomsuddannelserne. Endelig skal centrene kunne udbyde visse korte, videregående uddannelser.

Når mindst halvdelen af alle unge skal gennemføre en videregående uddannelse, stiller det store krav til den studieforberevende uddannelse. Det er uholdbart med 4 adskilte gymnasieuddannelser med adskilt styring og finansieringssystem. Målet om, at der skal være forskellige typer studieforberevende undervisning skal fastholdes. Men det skal ske ved, at det enkelte Center for Ungdomsuddannelser inden for én fælles lov og på fælles økonomisk grundlag udbyder forskellige typer gymnasial uddannelse.

Der skal regionalt være muligheder for at styre kvalitet og udbud af ungdomsuddannelser, vurdere merit og identificere nye uddannelsesbehov, samt have ansvaret for, at der er relevante uddannelsestilbud til alle unge – også læse-/stavesvage og handicappede

Kommunerne skal i samarbejde med ungdomsuddannelsesinstitutionerne have vejledningsansvaret for alle unge, herunder ansvaret for en grundig vejledning af den enkelte elev ved valget af ungdomsuddannelse, samt at unge, ikke mindst 2sprogede, der falder fra en ungdomsuddannelse, kommer i uddannelse igen. Det skal sikres med økonomiske incitamenter, pædagogisk styring og forskellige typer af vejledning.

5. Voksne

Mindst halvdelen af alle unge skal have en solid, videregående uddannelse. Det kræver, at der er en bred vifte af uddannelsesstilbud med forskelligt fokus, indhold og fagligt niveau.

Men det må ikke ske på bekostning af den faglige og pædagogiske kvalitet. Derfor skal underviserne uddannes bedre og uddannelsesmiljøerne skal have en vis størrelse. En stærkere ledelses- og evalueringskultur skal have fokus på pædagogisk udvikling, inddragelse af de studerende i planlægningen af undervisningen og en tættere kobling mellem den daglige undervisning og det arbejdsmarked, der uddannes til. Uddannelserne skal åbne sig mod omverdenen, så langt flere danske studerende inden for alle videregående uddannelser rejser ud – og langt flere udenlandske studerende tager dele af deres uddannelse i Danmark ved en omlægning af stipendie- og taxameterordningen.

De korte og mellemlange videregående uddannelser skal styrkes, så de både kan matche regionale krav og fastholde et landsdækkende udbud af centrale uddannelser. Alle mellemlange videregående uddannelser skal tilknyttes et mindre antal centre for videregående uddannelser, der varetager efter- og videreuddannelse og har forskningstilknytning. Der skal sættes et tværgående udviklingsarbejde i gang for at skabe sammenhængende videregående uddannelsesstilbud. De korte videregående uddannelser skal indgå i naturlige samarbejder enten med centre for videregående uddannelser eller centre for ungdomsuddannelser.

På universiteterne er frafaldet fortsat for stort, og de studerende er for længe om at gennemføre uddannelsen. Udover en styrket pædagogisk indsats og en opstramning af studieplanerne, er det nødvendigt med en styrkelse af sammenhængen og det sociale miljø i uddannelserne, så

også unge fra en ikke-boglig baggrund føler sig hjemme. De studerende skal i studiet have en langt bedre forbindelse til det arbejdsmarked, de skal ud på. Samtidig skal der også i fremtiden regionalt være universitetsafdelinger af høj kvalitet, så alle har reel adgang til de lange videregående uddannelser. Endelig skal vi have det bedste mulige ud af de klogeste hoveder ved, at det enkelte universitet kan oprette et elitemiljø på et eller flere studieområder, hvor universitetet er fagligt stærkest på internationalt niveau.

Studerende skal have adgang til en bolig til en rimelig pris, og uddannelsesstøtten skal sikre, at alle, uanset baggrund, har mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Uddannelse skal fortsætte hele livet som en kilde til personlig og faglig udvikling – i arbejdslivet, samfundslivet og privatlivet. Vi kan ikke sikre tryghed i ansættelsen, men skal sikre tryghed i kompetencen.

Adgang til voksenuddannelse, efteruddannelse og folkeoplysning skal være en ret, og blindgyder skal erstattes af meritmuligheder på grundlag af realkompetencer og bedre erhvervsvejledning for voksne. En stor del af den voksne befolkning har for svag eller forældet uddannelsesbaggrund. Dårlige erfaringer med skolen gør mange tøvende over for uddannelsessystemet. Derfor skal det eksisterende voksenuddannelsessystem reformeres, og indsatsen styrkes markant, også i beskæftigelsespolitikken. Det er samfundets ansvar at sikre gratis, gode og tilgængelige uddannelsesmuligheder og mulighed for uddannelsesgodtgørelse, især for de ledige og de voksne, der har en forældet eller ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Alle medarbejdere skal efter aftale mellem arbejdsmarkedets parter have ret til gratis, selvvalgt efteruddannelse t.o.m. ungdomsuddannelsesniveaue med fuld løn og tilbud om kompetenceafklaring og en individuel uddannelsesplan. Det gælder også læse/stavesvage og personer med indlæringsvanskeligheder. Især mindre virksomheder har brug for bedre uddannelsesplanlægning og tilknytning til vidensinstitutionerne. Arbejdsmarkedsmarkedsuddannelser skal bidrage til at vedligeholde og udvikle medarbejdernes kvalifikationer i forbindelse med ansættelsen, såvel som sikre en generel opkvalificering som kan gavne medarbejdere i fremtidige ansættelsesforhold.

Der skal etableres en bredere fagrække for Forberedende Voksenundervisning, en styrket undervisning målrettet ordblinde og læse/stavesvage, og folkeoplysningen, folkehøjskolen og folkeuniversitetet skal bruges aktivt i den almene efteruddannelse.

Ca. 1 mio. mennesker deltager hvert år i lokale folkeoplysende aktiviteter, fordi de selv har lyst til at lære mere. Folkeoplysningen skal udvikles, så den både bliver vedkommende for flere og mere uomgængelig i både uddannelsesindsatsen og den offentlige debat. Folkeoplysningen skal være så billig, at økonomi aldrig bliver en barriere for at deltage. Folkeoplysningen skal være udfordrende og bruges aktivt til at skabe rammerne om den lokale debat gerne i partnerskaber med uddannelser, interesseorganisationer, virksomheder mv.. Der skal gøres en målrettet og opsøgende indsats i forhold til de grupper, der har den svageste uddannelsesbaggrund, så folkeoplysning kan supplere de formelle uddannelser. Samtidig skal der skabes en styrket deltagelse blandt indvandrere, der ikke kender den danske folkeoplysningstradition.

